

Retrospektívna analýza zamestnanosti a komparácie štruktúr v národnom hospodárstve v období r. 2000 – 1. polrok 2013 v BSK (vybrané výsledky)

VERZIA 1.0

ITMS KÓD: 27130130036

„Tento projekt sa realizuje vďaka podpore z Európskeho sociálneho fondu v rámci Operačného programu Zamestnanosť a sociálna inklúzia.“

Obsah

Zoznam tabuliek a grafov

Zoznam tabuliek

Zoznam grafov

Úvod

1 Vymedzenie pojmov, vstupných zdrojov dát a metodiky (teoretické vymedzenie pojmového aparátu a definovanie kvantitatívnych a kvalitatívnych metód)

1.1 Vymedzenie pojmov a zdroje údajov

1.2 Metodika

2 Vývoj zamestnanosti v SR

2.1 Pracujúci starobní dôchodcovia

3 Vývoj odvetvovej štruktúry zamestnanosti

3.1 Vývoj odvetvovej štruktúry zamestnanosti v Bratislavskom kraji

4 Vývoj profesijnej štruktúry zamestnanosti

4.1 Vývoj profesijnej štruktúry zamestnanosti v Bratislavskom kraji

5 Vývoj vzdelanostnej štruktúry zamestnanosti

5.1 Vývoj vzdelanostnej štruktúry zamestnanosti v Bratislavskom kraji

5.9 Porovnanie vývoja zamestnanosti podľa stupňa dosiahnutého so SR

6 Vývoj štruktúry zamestnanosti z pohľadu ceny práce

6.1 Vývoj štruktúry zamestnanosti z pohľadu ceny práce v Bratislavskom kraji

6.9 Porovnanie mzdovej diferenciácie zamestnancov so SR

7 Vývoj zamestnanosti z hľadiska pracovnej mobility

7.1 Vývoj zamestnanosti z hľadiska pracovnej mobility v Bratislavskom kraji

8 Vývoj zamestnanosti z hľadiska fluktuácie

8.1 Vývoj zamestnanosti z hľadiska fluktuácie v Bratislavskom kraji

9 Vývoj zamestnanosti z hľadiska vzdelania a kvalifikácie (podľa klasifikácie vzdelania, klasifikácie SK ISCO-08 a NUTS 3)

9.1 Vývoj zamestnanosti z hľadiska vzdelania a kvalifikácie v Bratislavskom kraji

10 Zhrnutie parciálnych analytických poznatkov

Zhrnutie

Predkladaná analýza „Retrospektívna analýza zamestnanosti a komparácie štruktúr v národnom hospodárstve v období r. 2000 – 1. polrok 2013 v BSK“ a informácie z nej pochádzajúce tvoria neodmysliteľnú súčasť modelovania a prognózovania vývoja na trhu práce. Identifikované trendy zamestnanosti v rôznych štruktúrach sú totiž výnimočnou informáciou vstupujúcou do prognostických modelov. Prognózovať budúcnosť totiž nie je možné bez porozumenia minulých trendov.

V tejto štúdií bolo identifikovaných viacero kľúčových faktorov v oblasti zamestnanosti, zohrávajúcich výraznú rolu pri determinácii budúceho dopytu zamestnávateľov po pracovných silách.

V druhej kapitole boli identifikované všeobecné vývojové trendy zamestnanosti a ekonomickej aktivity spolu s počtami zamestnaných dôchodcov podľa veku, odvetví a na krajskej úrovni (BSK). Práve ich vysoké početnosti sú signálom rastúceho záujmu o zotrvanie v pracovnom pomere aj po dovŕšení dôchodkového veku. Tento fakt je dôležitým pri determinácii prognóz náhradného dopytu na trhu práce.

Tretia kapitola bola venovaná odvetvovému pohľadu na zamestnanosť. Boli identifikované vývojové trendy zamestnanosti v najdôležitejších odvetviach v SR a v BSK. Práve odvetvové členenie tvorí významný premostovací faktor medzi ekonomickou výkonnosťou a úrovňou zamestnanosti.

Keďže v Bratislavskom samosprávnom kraji pracuje najväčší počet zamestnancov zo všetkých krajov, súčasne výrazne ovplyvňuje vývoj za celú SR. Vývoj zamestnanosti v odvetviach za SR a v BSK je preto veľmi podobný. Trendový rozdiel je v odvetví B – Ťažba a dobývanie, ktoré za celú SR vykazuje dlhodobý pokles zamestnanosti, na druhej strane, v Bratislavskom kraji zamestnanosť tohto odvetvia od krízového roku 2008 narastá. Jedná sa však o najmenej početné odvetvie tohto kraja len s približne 1 000 zamestnancami. Ďalej trendový rozdiel badať v odvetví K – Finančné a poisťovacie činnosti. V rámci celej SR vykazuje klesajúci trend, naopak v rámci Bratislavského kraja zamestnanosť v tomto odvetví vzrástla. Na rozdiel od celej Slovenskej republiky, v Bratislavskom kraji nedominuje odvetvie C – Priemyselná výroba ale odvetvie G – Veľkoobchod a maloobchod. Zatiaľ, čo v celej SR do krízového roku 2008 zamestnanosť priemyslu rástla a po kríze zaznamenala výrazný prepád, v Bratislavskom kraji klesá nepretržite v sledovanom období 2001-2013. Výrazný rastúci trend zamestnanosti za celú SR možno sledovať tiež v odvetví J – Informácie a komunikácia. Vývoj zamestnanosti v tomto odvetví v BSK je veľmi podobný, nakoľko v tomto odvetví pracuje najviac zamestnancov v porovnaní so všetkými kraji SR.

Jedným z najdôležitejších hľadísk, ktoré je potrebné sledovať pri analýzach potrieb trhu práce, je profesijné hľadisko, ktorému sa venuje kapitola 4. Profesijné hľadisko tvorí najdôležitejší aspekt trhu práce pri snahe o jeho prepojenie so systémami vzdelávania. Práve ku konkrétnym zamestnaniam podľa klasifikácie zamestnaní sú totiž v najväčšej miere naviazané odbory vzdelania. K analýze vývoja zamestnanosti z profesijného hľadiska sme pristupovali v dvoch rôznych obdobiach a podľa dvoch rôznych klasifikácií platných v týchto obdobiach. Od roku 2001 do roku 2011 bol vývoj analyzovaný z hľadiska v tom období platnej klasifikácie zamestnaní KZAM. V posledných dvoch rokoch, 2012 a 2013, bol vytvorený obraz o štruktúre dopytu na trhu práce podľa medzinárodnej klasifikácie zamestnaní ISCO-08. Najpočetnejšou hlavnou triedou zamestnaní v Slovenskej republike v období rokov 2001 až 2011 bola hlavná trieda 3: Technickí, zdravotnícki, pedagogickí zamestnanci a zamestnanci v príbuzných odboroch. V období rokov 2012 a 2013 to bola hlavná trieda 2: Špecialisti.

Najpočetnejšia hlavná trieda zamestnaní v Bratislavskom kraji podľa klasifikácie KZAM počas celého obdobia rokov 2001-2011 bola tiež hlavná trieda 3: Technickí, zdravotnícki, pedagogickí zamestnanci a zamestnanci v príbuzných odboroch. Jej podiel na celkovom počte zamestnancov v tomto kraji v roku 2011 bol na úrovni 26 %, čo znamená, že každý štvrtý zamestnanec v Bratislavskom kraji patril do tejto triedy. Najpočetnejšia hlavná trieda zamestnaní v Bratislavskom kraji podľa klasifikácie SK ISCO-08 počas obdobia rokov 2012-2013 bola hlavná trieda 2: Špecialisti. Jej podiel na celkovom počte zamestnancov v tomto kraji v roku 2013 bol na úrovni 24,2 %. Teda skoro každý štvrtý zamestnanec v Bratislavskom kraji patril do tejto triedy. Naopak, najvýraznejší absolútny pokles v porovnaní rokov 2012 a 2013 zaznamenala hlavná trieda 8: Operátori a montéri strojov a zariadení, a to pokles o 4 423 zamestnaných. Spolu s hlavnou triedou 6: Kvalifikovaní pracovníci a remeselníci sú triedami s najvyšším relatívnym poklesom, obe zaznamenali pokles približne o 10 %.

Z pohľadu podskupín zamestnaní, najpočetnejšími v období rokov 2001 až 2011 v rámci celej Slovenskej republiky boli predavači v obchodoch, zamestnanci v oblasti účtovníctva, fakturácie, rozpočtovníctva a kalkulácie a tiež vodiči nákladných automobilov a ťahačov. V nasledovnom období rokov 2012 až 2013 to boli predavači, vodiči nákladných automobilov a kamiónov a učitelia v základných školách.

Spolu s profesijným pohľadom na zamestnanosť tvorí členenie podľa vzdelania najdôležitejší aspekt pri identifikácii potrieb trhu práce s následným napojením na systémy vzdelávania. V období rokov 2002-2013 najväčší podiel na zamestnanosti v rámci Slovenskej republiky mali zamestnanci s dosiahnutým vysokoškolským vzdelaním druhého stupňa. Počet zamestnancov s dosiahnutým základným vzdelaním zaznamenal v rámci Slovenskej republiky v sledovanom období klesajúci trend.

Počet zamestnancov s týmto vzdelaním sa takisto aj v Bratislavskom kraji vyznačuje poklesom. Stredoškolsky vzdelaní zamestnanci bez maturity v SR naopak zaznamenali rastúci trend. Avšak v Bratislavskom kraji počet stredoškolsky vzdelaných zamestnancov bez maturity klesá. Počet zamestnancov s úplným stredným všeobecným vzdelaním v sledovanom období (2002-2013) rastie v SR ako aj v BSK.

V šiestej kapitole predkladanej štúdie boli identifikované vývojové trendy z hľadiska reálnych miezd. Tak v SR, ako aj vo všetkých krajoch možno skonštatovať, že životná úroveň z hľadiska reálnych miezd rastie. Vo všetkých krajoch a všetkých decilových pásmach reálnych miezd pritom vývoj v sledovanom období 2001-2013 kopíruje vývoj za celú SR.

Siedma kapitola bola venovaná pracovnej mobilite a predovšetkým štruktúre dochádzajúcich za prácou podľa konkrétneho zamestnania. Celkový počet dochádzajúcich tak v SR, ako aj do BSK nepretržite rastie, keď za posledných 7 rokov sa ich početnosť zvýšila takmer trojnásobne. Zhodne do BSK dochádza najviac zamestnancov s vysokoškolským vzdelaním 2. stupňa.

Vo ôsmej kapitole sme sa venovali ďalšiemu javu na trhu práce, ktorým je fluktuácia, teda nástup, alebo výstup zamestnancov z pracovného pomeru. Počet fluktuantov v Slovenskej republike zaznamenal kolísavý vývoj. V členení podľa stupňov dosiahnutého vzdelania, najviac fluktuantov zaznamenala v rámci Slovenskej republiky vzdelanostná kategória vyučení, a to v dôsledku toho, že najviac nastupujúcich do pracovného pomeru a tiež vystupujúcich z pracovného pomeru bolo v tejto vzdelanostnej kategórii. Na druhej strane, najmenej fluktuantov a teda aj najmenej nastupujúcich do pracovného pomeru a vystupujúcich z pracovného pomeru bolo vo vzdelanostnej kategórii vysokoškolské tretieho stupňa. Čo sa týka zamestnaní, najvyššia fluktuácia je na menej kvalifikovaných pozíciách. Zamestnávateľa často menia predavači, vodiči nákladných automobilov a kamiónov, pomocní pracovníci vo výrobe, montážni pracovníci a tiež upratovačky.

Najviac nastupujúcich do pracovného pomeru v BSK bolo v sledovanom období vo vzdelanostnej kategórii vysokoškolské druhého stupňa. V roku 2013 nastúpilo do pracovného pomeru 19 518 zamestnancov s týmto vzdelaním. Ďalej nasledovali nastupujúci do pracovného pomeru s ukončeným vzdelaním vyučení. Ich počet v roku 2013 bol takmer 10 000. Treťou najpočetnejšou skupinou nastupujúcich sú zamestnanci s ukončeným vzdelaním úplným stredným odborným. Tých v roku 2013 nastúpilo do pracovného pomeru 7 868. Naopak najmenej nastupujúcich do pracovného pomeru bolo s vysokoškolským vzdelaním tretieho stupňa. V roku 2013 ich nastúpilo do pracovného pomeru približne 939. Najviac vystupujúcich z pracovného pomeru bolo taktiež vo vzdelanostnej kategórii vysokoškolské druhého stupňa. Počet vystupujúcich z pracovného pomeru s vysokoškolským vzdelaním druhého stupňa v roku 2013 bol 16 442.

Závěrečná kapitola výstupu bola venovaná zamestnanosti z hľadiska odborov vzdelania v kombinácii s hlavnými triedami klasifikácie zamestnaní SK ISCO-08. Celkovo najkoncentrovanejším odborom vzdelania v SR bolo Strojárstvo a ostatná kovospracúvacia výroba v rámci hlavnej triedy 8: Operátori a montéri strojov a zariadení, ktorého absolventi tvorili až jednu štvrtinu všetkých zamestnancov tejto hlavnej triedy v roku 2012. V roku 2013 však ich počet poklesol o približne 3 %. V druhej hlavnej triede podľa klasifikácie zamestnaní tvorili takmer pätinu zamestnancov absolventi odboru 76 Učiteľstvo. V hlavnej triede 3: Technici a odborní pracovníci sú najpočetnejší absolventi odboru 62 Ekonomické vedy. Štruktúry zamestnanosti podľa hlavných tried zamestnaní a odborov vzdelania boli súčasne v tejto časti analyzované pre každý kraj v SR.

Ako už bolo vyššie uvedené, celkový význam predloženého materiálu a v ňom prezentujúcich výsledkov je v tom, že tvoria jednu z významných východiskových analýz a pilierov nevyhnutných pre kvalitnú realizáciu samotných prognóz trhu práce v jednotlivých krajoch.